

Kollaboráns lengyelek?

VISSZHANG - LXIV. évfolyam, 12. szám, 2020. március 20.

Teljesen egyetértek Karsai Lászlóval ([Emlékezetpolitika Lengyelországban és Magyarországon](#), ÉS, 2020/9., február 28.) abban, hogy a II. világháborút övező magyar és lengyel emlékezetpolitikát történészszakmai szemmel lehet és kell is bírálni. A magyar holokausztkutató legfőbb állítását röviden úgy foglalhatjuk össze, hogy a lengyel társadalom ugyanúgy kollaboráns szerepet játszott a holokausztban, ahogy az ukránok vagy a litvánok. Úgy gondolom, hogy ha szakmai alapon bírálunk és állítunk, akkor tegyük tudóshoz méltóan, pontosan. Karsai cikkében számos pontatlanságot vagy féligazságot olvashatunk a lengyel történelemről. Itt most csupán két erősen vitatható részre szeretném felhívni a figyelmet, amely jellemző a cikk egész szemléletére.

Karsai a következőt írja: *„Varsóban viszont arra nagyon büszkék, hogy a 27 362 Világ Igaza között a legnagyobb számban a lengyelek vannak: 6992-en. Más kérdés, hogy ezek a statisztikai adatok a világon semmit sem árulnak el arról, hogy egy-egy országban milyen volt a zsidók túlélési esélye a holokauszt idején.”* Így van, ez az adat valóban semmit sem árul el a zsidók túlélési esélyeiről az adott országban. Mert ha mégis ebből a számból vezetnénk le, akkor azt állítanánk, hogy a Harmadik Birodalomban volt erre a legnagyobb esélyük a zsidóknak, ugyanis ebben az időszakban semmilyen lengyel állam nem létezett. A zsidók túlélési esélye és az őket menteni igyekvő lengyelek élete nem a lengyel államtól, hanem a német megszállóktól függött. A témát kutató lengyel történészek 2500 és 5000 közé teszik azon lengyelek számát, akiket a németek zsidómentéséért meggyilkoltak.

Karsai egy másik állítása pedig így hangzik: *„kb. 200 000 zsidót öltek meg a lengyel Kék Rendőrség tagjai. Ezt a segédrendőri szervezetet a németek állították fel és fegyverezték fel, 1942-ben 11 500, 1943 elején 16 000, az év végén már 20 000 tagja volt, akik közül sokan együttműködtek a náci- és szovjetellenes Honi Hadsereggel, miközben bujkáló zsidókra is »vadásztak«.”* Az utóbbi állítás első fele nagyjából rendben van. Heinrich Himmler parancsára a német megszállók, akik a teljes lengyel állam- és közigazgatást, valamint a lengyel rendőrséget is felszámolták, 1940-ben egykori lengyel, ukrán és belarusz rendőrökből – halálbüntetéssel való fenyegetéssel – létrehozták az ún. kék rendőrséget (policja granatowa/Blaue Politzei) a megszállt lengyel területeken a rend biztosítására. Ez a rendvédelmi szerv azonban teljes mértékben alá volt rendelve a német rendőrségnek, még saját központi parancsnoksága sem volt.

Karsai azt is állítja, hogy a Honi Hadsereggel együttműködő „kék rendőrök” *„bujkáló zsidókra vadásztak”*. Valóban tudunk arról, hogy a „kék rendőrök” együttműködtek a Honi Hadsereggel, de nem abban az értelemben, ahogy Karsai sugallja. Például Marian Kozielowski, a „kék rendőrök” varsói parancsnoka „Konrad” fedőnév alatt szerzőtársa volt Jan Karski első jelentésének a lengyelországi zsidóság helyzetéről, amelyben először számoltak be a világ számára a holokausztról. A Honi Hadsereg azért kereste velük a kapcsolatot, mert segítségükkel diverzánsakciókat hajthattak végre a németek ellen. Egyes becslések szerint a „kék rendőrök” 10–20 százalékát is megölhették a németek, de nem jártak jobban később sem: a lengyelországi sztálinizmus éveiben mintegy hatszázat közülük halálra ítélték. Végül megjegyzendő, hogy e „kollaboránsok” közül kilencen megkapták a Világ Igaza elismerést. A fenti tények ellenére természetesen nem lehet tagadni, hogy a lengyelek között, mint egyébként számos európai nemzet tagjai között, voltak a németekkel önként kollaboráló személyek is.

(A szerző történész)